

„Zrównoważony rozwój i dobrostan ludności w centrum Otwartej Autonomii Strategicznej Europy”

Prognoza strategiczna Komisji Europejskiej 2023 [streszczenie]

6 lipca 2023 r. Komisja Europejska przedstawiła coroczną prognozę strategiczną, określającą cele Unii na nadchodzące lata. Unia Europejska jest zaangażowana w głęboką transformację, aby w ciągu najbliższych kilku dekad osiągnąć neutralność klimatyczną i zrównoważony rozwój, który będzie miał kluczowe znaczenie dla wzmocnienia Otwartej Autonomii Strategicznej UE, zapewnienia jej długoterminowej konkurencyjności, utrzymania modelu społecznej gospodarki rynkowej oraz zapewnienia Unii globalnego przywództwa w ramach gospodarki neutralnej klimatycznie. Aby to się udało, UE będzie musiała stawić czoła wyzwaniom i dokonać wyborów w bezprecedensowym tempie i skali, które będą miały istotny wpływ na społeczeństwa i gospodarki państw Unii.

Raport 2023 zawiera przegląd stojących przed nami wyzwań i proponuje dziesięć obszarów działania mających zapewnić udaną transformację. Aby wyposażyć decydentów w odpowiednie wskaźniki ekonomiczne, które uwzględniają również dobrostan, zaproponowano uwzględnienie w produkcie krajowym brutto (PKB) różnych czynników, takich jak zdrowie i środowisko. Takie podejście wzmocni otwartą autonomię strategiczną UE i jej globalną pozycję w dążeniu do odpornej na wstrząsy gospodarki o zerowej emisji netto.

Czym jest prognoza strategiczna Komisji Europejskiej?

[Prognoza strategiczna Komisji Europejskiej \[Strategic Foresight Report\]](#) jest wynikiem refleksji strategicznej w ramach instytucji Unii Europejskiej. Jako narzędzie stanowi pomoc dla decydentów w państwach członkowskich przy opracowaniu działań odpowiadających na kluczowe globalne megatrendy i bieżące potrzeby, wskazując długoterminowe aspiracje. Prognozy strategiczne wspierają Komisję na jej przyszłościowej i ambitnej drodze do osiągnięcia jej głównych ambicji. Począwszy od 2020 r. przygotowywane są coroczne sprawozdania dotyczące prognozowania strategicznego, które stanowią podstawę priorytetów i programu prac Komisji. Tegoroczne sprawozdanie opiera się na wcześniejszych edycjach, które koncentrowały się na [odporności jako nowym kompasie dla kształtowania polityki UE \(2020 r.\)](#), [na otwartej strategicznej autonomii UE \(2021 r.\)](#) oraz [na partnerstwie między zieloną i cyfrową transformacją \(2022 r.\)](#).

Analiza przedstawiona w sprawozdaniu dotyczącym prognozy strategicznej na 2023 r. opiera się na pluralistycznym i partycypacyjnym prognozowaniu przeprowadzonym przez Joint Research Center Komisji Europejskiej (JRC). Analiza była szeroko konsultowana z państwami członkowskimi, innymi instytucjami UE w ramach ESPAS oraz z obywatelami. Wyniki konsultacji zostały przedstawione w raporcie [JRC Nauka dla polityki: „W kierunku sprawiedliwej i zrównoważonej Europy 2050: wybory społeczne i gospodarcze w transformacji zrównoważonego rozwoju”](#).

Zapraszamy też do zapoznania się ze streszczeniem ubiegłorocznego sprawozdania – [„2022 Strategic Foresight”](#) oraz [„2021 Strategic Foresight”](#), autorstwa 4CF.

UE potrzebuje ponad 700 mld eur rocznie, aby osiągnąć cele zielonej transformacji

Europa będzie potrzebować inwestycji w wysokości ponad 700 miliardów euro rocznie, aby osiągnąć cele transformacji energetycznej mającej na celu walkę ze zmianami klimatu. Około 620 miliardów euro rocznie będą potrzebne do osiągnięcia celów Zielonego Ładu i planu REPowerEU oraz dodatkowe 92 miliardy euro do osiągnięcia celów ustawy o zerowym zużyciu energii (Net-Zero Industry Act) w latach 2023-2030. Unijna ustawa Net-Zero Industry Act, ogłoszona w marcu 2023 r. ma na celu pobudzenie europejskiej produkcji technologii i produktów o zerowej emisji netto w ramach przemysłowego Zielonego Ładu. Cel to stawienie czoła ogromnym dotacjom rządów Stanów Zjednoczonych i Chin, wspierającym własne gospodarki w tym zakresie.

Wyzwania dotyczące transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej

Powrót geopolityki

- Powrót geopolityki i rekonfiguracja globalizacji Nowy krajobraz geopolityczny stanowi wyzwanie dla fundamentów multilateralizmu i porządku międzynarodowego. Ma to konsekwencje dla bezpieczeństwa gospodarczego Europy i globalnej współpracy w kwestiach ponadnarodowych, takich jak zmiany klimatu i transformacja energetyczna.

Świat jest coraz bardziej podzielony między Zachód i Chiny - a Europa nie może być biernym obserwatorem. „Czas, w którym liberalna demokracja była modelem oczywistego wyboru, dobiegł końca”, powiedział wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej Maroš Šefčovič. Komisja przewiduje „bitwę ofert”, w której Europa i Stany Zjednoczone będą rywalizować z Pekinem, aby przeciągnąć kraje rozwijające się na swoją stronę. Stary model globalizacji - zbudowany na wolnym handlu i globalnych łańcuchach dostaw - odszedł do lamusa. Zamiast tego wkraczamy w nową erę „geoekonomii”. Europa musi ograniczyć swoją strategiczną zależność od innych krajów i korzystać z własnych zasobów oraz zwiększyć produkcję na kontynencie.

Osiągnięcie zrównoważonego modelu gospodarczego

- Dążenie do zrównoważonej gospodarki i dobrobytu UE znajduje się w kluczowym momencie, aby zapewnić sobie wiodącą pozycję w globalnym wyścigu zmierzającym do przemysłu o zerowej emisji netto. Wymaga to wspólnego wysiłku ze strony decydentów politycznych i przedsiębiorstw.

Unia Europejska musi dostosować swój kapitalistyczny model do nowej ery, w której zerowe emisje netto i zrównoważony rozwój są nadrzędnymi priorytetami. Propozycje Komisji odzwierciedlają nowy konsensus gospodarczy po pandemii COVID-19, w którym państwo odgrywa większą rolę. „UE powinna również rozważyć, w jaki sposób zmniejszyć obciążenie podatkowe pracy i przenieść je na inne

podstawy opodatkowania, mniej szkodliwe dla wzrostu, a także zająć się nierównościami w kontekście starzenia się społeczeństwa".

Jednym z pomysłów jest uwzględnienie w szacunkach PKB czynników pozaekonomicznych, takich jak oczekiwana długość życia. Šefčovič wskazał, że przy tych nowych zasadach wielkość gospodarki UE przekroczyłaby wielkość gospodarki USA czy Chin lub Indii.

Zwiększenie inwestycji

- Rosnąca presja na zapewnienie odpowiedniej skali prywatnego i publicznego finansowania zrównoważonego rozwoju Zielona transformacja wymaga bezprecedensowych inwestycji. Potrzebne będzie około 620 mld EUR rocznie, aby osiągnąć cele Zielonego Ładu i planu REPowerEU oraz dodatkowe 92 mld EUR na realizację celów ustawy o zerowym zużyciu energii w latach 2023-2030.

Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) musi zapewnić znaczną część z 620 mld euro potrzebnych do sfinansowania Zielonego Ładu i REPowerEU każdego roku. "[Bank] powinien zapewnić silniejsze wsparcie strategicznych inwestycji istotnych dla zielonej i cyfrowej transformacji, w takie obszary jak: surowce, zielone technologie lub biotechnologia, zwłaszcza w przypadku nowatorskich projektów".

Wzrost kwalifikacji pracowników

- Rosnące zapotrzebowanie na umiejętności i kompetencje na rzecz zrównoważonej przyszłości Rosnące dysproporcje w umiejętnościach i brak odpowiednich kompetencji mogą utrudnić zieloną i cyfrową transformację oraz zdolność obywateli do uczestniczenia w nich i przyczyniania się do nich.

Siła robocza w UE jest lepiej wykształcona niż kiedykolwiek - ale nowe branże mają trudności z obsadzeniem wakatów. Problemy obejmują niedopasowanie umiejętności, rosnącą liczbę miejsc pracy o niskiej jakości oraz zbyt małą liczbę kobiet studiujących przedmioty STEM.

Zbyt duże nierówności

- Rosnące pęknięcia w spójności społecznej Erozja spójności społecznej zagrozi zaufaniu do rządów i wykonalności transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju; brak solidarności międzypokoleniowej w kwestiach klimatycznych, gospodarczych i społecznych może przyczynić się do ich alienacji politycznej i rozczarowania zdolnością obecnej klasy politycznej i systemu do sprostania wyzwaniom pokoleniowym.

Życie staje się coraz trudniejsze dla pracowników o niższych dochodach, którzy ponoszą ciężar zmian klimatycznych, płacąc więcej za żywność oraz inne towary i usługi. Co gorsza, nierówności między krajami UE rosną, nie wspominając o przepaści majątkowej między młodymi i starszymi. Rekordowe poziomy koncentracji bogactwa hamują mobilność społeczną i podsycają polaryzację polityczną. Potrzebna jest lepsza redystrybucja.

Kryzys demokracji

- Zagrożenia dla demokracji i istniejącej umowy społecznej Nierówności są głęboko powiązane z niższym zaufaniem do instytucji krajowych i unijnych, a także do liberalnej demokracji w ogóle.

Bez zajęcia się kondycją europejskich demokracji wyzwaniem będzie zarówno wdrażanie zrównoważonych polityk, jak i sama transformacja w kierunku zrównoważonego rozwoju.

Polaryzacja i dezinformacja popychają wyborców UE w kierunku partii populistycznych.

Zrównoważona Europa: cztery scenariusze 2050 i strategiczne obszary zmian

Aby osiągnąć cele UE w zakresie zrównoważonego rozwoju do 2050 r., Joint Research Center Komisji Europejskiej (JRC) i wraz z rzeszą innych ekspertów opracowali cztery scenariusze zrównoważonej UE i zidentyfikowali strategiczne obszary interwencji w ramach procesu foresightu. Naukowcy z JRC i eksperci wyobrażali sobie różne alternatywne scenariusze zrównoważonej UE w 2050 roku oraz alternatywne ścieżki dojścia do 2050 r. Efektem tego intelektualnego wysiłku są strategiczne obszary interwencji mające pozwolić UE osiągnąć cele w 2050 roku. Te wizje i ścieżki rzucają światło na kompromisy i synergie, zapewniając bezcenny wgląd w drogę, która jest przed nami. Wyniki tego eksperymentu myślowego zostały szczegółowo przedstawione w niedawno opublikowanym raporcie [Science for Policy](#), który został wykorzystany w tegorocznym raporcie [Strategic Foresight Report](#).

Cztery rodzaje zrównoważonej UE w 2050 r.

Cztery wersje zrównoważonej UE w 2050 r. zachęcają nas do wyobrażenia sobie różnych możliwych przyszłości. W jednym z tych potencjalnych przyszłych światów zmiany są napędzane przez silną interwencję państwa, z naciskiem na zrównoważony rozwój, politykę społeczną i gospodarczą egzekwowaną poprzez ścisłe regulacje i rozbudowane usługi socjalne. Inny scenariusz przyszłości opisuje społeczeństwo, w którym indywidualistyczny, przedsiębiorczy duch sektora prywatnego przewodzi wysiłkom na rzecz transformacji zrównoważonego rozwoju poprzez innowacje technologiczne, w których państwo przyjmuje rolę przewodnika i dostawcy koniecznych zachęt.

Trzecia wizja przedstawia świat zmagający się z ciągłymi, permanentnymi kryzysami, w którym głównym celem UE jest łagodzenie i zarządzanie ryzykiem związanym ze zmianami klimatu w pogarszającej się rzeczywistości geopolitycznej. W przeciwieństwie do tego, czwarty scenariusz przewiduje społeczeństwo napędzane przez obywateli biorących sprawy w swoje ręce, dążących do egalitarnego społeczeństwa skoncentrowanego na dobrobycie i samowystarczalności. Wizja ta kładzie nacisk na lokalne rozwiązania, solidarność i demokrację bezpośrednią jako podstawowe zasady.

Analizując powyższe możliwe ścieżki dojścia do 2050 r. naukowcy z JRC ujawnili pewne wspólne kluczowe obszary interwencji, które mogą umożliwić UE osiągnięcie zrównoważonego rozwoju do 2050.

Strategiczne obszary działania

Jednym z kluczowych obszarów działania jest **zajęcie się rosnącym niezadowoleniem i nierównościami za pomocą nowej umowy społecznej**, która może pomóc w stawieniu czoła pilnym wyzwaniom i przekształceniu gospodarki. Ta radykalna zmiana ma kluczowe znaczenie dla dobrobytu i uczestnictwa wszystkich członków społeczeństwa, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości międzypokoleniowej, a tym samym uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń.

Aby to osiągnąć, najważniejsze jest przededefiniowanie dobrobytu poprzez wyjście poza bogactwo materialne i uwzględnienie jakości życia, zdrowia, życia społecznego i czynników środowiskowych. Rozwój i priorytetowe traktowanie podstawowych usług publicznych oraz poprawa warunków pracy mogą utorować drogę do sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Zarządzanie odgrywa równie kluczową rolę w tej transformacji. Aby osiągnąć zrównoważony rozwój, trzeba zreorganizować politykę publiczną i przeprojektować systemy finansowe i podatkowe, aby przeciwdziałać zmianom klimatycznym, nierównościami i stopniowo eliminować niezrównoważone wzorce produkcji i konsumpcji. Wprowadzenie innowacyjnego zarządzania wielopoziomowego oraz współpraca z sektorem prywatnym mogą ułatwić skuteczne wykorzystywanie zasobów i promować zmiany systemowe niezbędne dla zrównoważonej UE.

Ludzie i gospodarka stają się kluczowymi czynnikami zrównoważonego rozwoju. Przyjęcie modeli biznesowych opartych na obiegu zamkniętym i współpracy może pomóc w napędzaniu zielonej transformacji. Wymaga to zmian w obecnych praktykach, przy wsparciu dostosowanych polityk. Należy też ulepszyć edukację, aby wyposażyć obywateli Unii w umiejętności i kompetencje potrzebne do zrównoważonego stylu życia i dostosowania się do nadchodzących przemian, zapewniając równe szanse wszystkim Europejczykom.

Z perspektywy globalnej, UE musi poruszać się w złożonym świecie o zmieniającej się dynamice gospodarczej i geopolitycznej. Branże muszą dostosować się do nowych łańcuchów wartości, promując odporność i badając wschodzące sektory. Możemy sprostać tym wyzwaniom rozwijając umiejętności obywateli i przenosząc do Europy strategiczne sektory. Poprzez reformę partnerstw międzynarodowych możemy utorować drogę do globalnych przemian w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Dziesięć kluczowych obszarów działania Unii Europejskiej

Raport wymienia dziesięć obszarów, w których potrzebna jest reakcja polityczna, aby zapewnić, żeby transformacja w kierunku zrównoważonego rozwoju koncentrowała się na dobrobycie ludzi i społeczeństwa:

1. Zapewnienie nowej europejskiej umowy społecznej opartej na uaktualnionej polityce społecznej, która zapewni wysoką jakość usług społecznych.
2. Pogłębienie jednolitego rynku, aby wspierał odporność gospodarki o zerowej emisyjności, z naciskiem na otwartą autonomię strategiczną i bezpieczeństwo gospodarcze.
3. Zwiększenie międzynarodowej oferty UE aby wzmocnić współpracę z kluczowymi partnerami.
4. Wspieranie zmian w produkcji i konsumpcji zmierzających do zrównoważonego rozwoju, w tym regulacji i promocji zrównoważonego stylu życia.
5. Zmierzanie w kierunku "Europy inwestycji" poprzez działania publiczne mające na celu pobudzenie przepływów finansowych na rzecz transformacji.
6. Dostosowanie budżetów publicznych do potrzeb zrównoważonego rozwoju poprzez efektywne ramy podatkowe i wydatki publiczne.

7. Dalsza zmiana polityki i wskaźników ekonomicznych w kierunku zrównoważonego dobrobytu sprzyjającego włączeniu społecznemu, w tym poprzez dostosowanie PKB do różnych czynników.
8. Zapewnienie, by wszyscy Europejczycy mogli przyczynić się do transformacji poprzez zwiększenie udziału w rynku pracy i skupienie się na przyszłych umiejętnościach.
9. Wzmocnienie demokracji ze sprawiedliwością pokoleniową w centrum kształtowania polityki, aby zwiększyć wsparcie dla transformacji.
10. Uzupełnienie ochrony ludności o "profilaktykę cywilną" poprzez wzmocnienie zestawu narzędzi UE w zakresie gotowości i reagowania.